Cezanın Şahsiliği ve Hesap Sahibi

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Danıştay 13. Daire	04.07.2024	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2020/3711	2024/3129	6362 s. SPKn 104, Anayasa 38, TCK 20, Anayasa 36, İYUK 49

ÖZET

SPK, pay piyasasındaki işlemler nedeniyle hesap sahibine net menfaatin iki katı 864.583 TL ceza verdi. İşlemleri yapan üçüncü kişi Kurula verdiği ifadede tüm işlemleri kendisinin yaptığını kabul etmişti. Danıştay, cezanın hesap sahibine verilmesini şahsilik ilkesine aykırı bularak bozdu.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/hesap-sahibine-piyasa-bozucu-eylem-cezasi-sahsilik-danistay-2024-3129/ →

Karar metni

Adalet Bakanlığı Bedesten sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Danıştay 13. Daire Başkanlığı 2020/3711 E. , 2024/3129 K.

"İçtihat Metni"

T.C.

DANIŞTAY

ONÜÇÜNCÜ DAİRE

Esas No:2020/3711

Karar No:2024/3129

TEMYİZ EDEN (DAVACI) : ...

VEKİLİ : Av. ...

KARŞI TARAF (DAVALI) : ... Kurulu

VEKİLİ : Av. ...

İSTEMİN KONUSU: ... Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesi'nin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararının temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

YARGILAMA SÜRECİ:

Dava konusu istem: Davacı tarafından 12/12/2016-13/01/2017 döneminde...Sanayi ve Ticaret A.Ş. (...) pay piyasasında gerçekleştirilen işlemlerin VI-104.1 sayılı Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği'nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (ç) ve (f) bentlerine aykırılık oluşturduğundan bahisle 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 104. maddesi uyarınca 864.583,00-TL idari para cezası verilmesine ilişkin kısmı bakımından ... tarih ve ... sayılı Sermaye Piyasası Kurulu (Kurul) kararının iptali istenilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti:... İdare Mahkemesi'nce verilen... tarih ve E:..., K:...sayılı kararda; davalı idare tarafından ... pay piyasasında 12/12/2016-13/01/2017 tarihleri arasında (inceleme dönemi) gerçekleştirilen işlemlere ilişkin hazırlanan... tarih ve... sayılı Denetleme Raporu'nda, aralarında davacının da yer aldığı yatırımcı grubunun ... pay fiyatının yükselmesine neden olan işlemlerde aktif olduğu, söz konusu pay piyasasında gerçekleşen 5.932 adet fiyat yükseltici sözleşmenin 2.717 adetinin grup tarafından gerçekleştirildiği, grubun fiyat yükseltici alımlarının toplam alımlarına oranının %5,93 olduğu, fiyat yükseltici alım miktarının fiyat yükseltici alımlarına oranının 15/12/2016 tarihinde %83,18, 16/12/2016 tarihinde %53,81 ve 26/12/2016 tarihinde %75,05 olarak gerçekleştiği, gerçekleştirilen kendinden kendine/karşılıklı işlemlerin grubun toplam işlemlerine oranının inceleme döneminde yer alan 25 işlem gününün 12'sinde %10'un üzerinde olduğu, söz konusu oranın 03/01/2017 ve 04/01/2017 tarihlerinde sırasıyla %40,78 ve %41,09 olarak gerçekleştiği ve grubun inceleme döneminde piyasada kurduğu hakimiyetin yanı sıra gerçekleşen fiyat artışında aktif rol oynadığı tespitlerine yer verildiği;

İnceleme döneminde yatırımcı numarasıyla hesap numarası üzerinden yapılan alım işlemlerinin miktarı ve payın ağırlıklı ortalama fiyatının (AOF) çarpımı sonucu ulaşılan toplam alım tutarı ile aynı hesap üzerinden yapılan satım işlemlerinin miktarı ve AOF'sinin çarpımı sonucu ulaşılan toplam satım tutarı arasındaki farkın hesaplandığı, davacının 434.046,01-TL tutarında brüt menfaatinin bulunduğu, bu tutardan aracı kuruluşlara ödenen komisyon, banka ve sigorta muameleleri vergisi, damga vergisi ve diğer giderlerin düşülmesi sonucunda 432.291,50-TL net menfaat tutarına ulaşıldığı, dolayısıyla davacı tarafından inceleme döneminde pay piyasasında gerçekleştirilen alım-satım işlemlerinin piyasa bozucu eylem niteliğinde olduğu, elde edilen menfaat tutarının da doğru olarak hesaplandığı anlaşıldığından, 6362 sayılı Kanun'un 104. maddesi uyarınca elde edilen net menfaat tutarının iki katı olan 864.583,00-TL idari para cezası verilmesine ilişkin dava konusu Kurul kararında hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, davacı tarafından, aracı kurumlar nezdinde kendi adına kayıtlı hesaplardan yapılan işlemlerin üçüncü kişi tarafından gerçekleştirildiği iddia edilmiş ise de üçüncü kişi ile aralarında herhangi bir resmi vekalet ilişkisi veya banka nezdinde para transferi vb. işlemlerin bulunmadığı, dosya ekindeki mesajlaşma uygulamasına ait görsellerin ve üçüncü kişiye ait beyanların anılan iddiayı somut bir şekilde ortaya koyamadığı anlaşıldığından, söz konusu iddiaya itibar edilmediği belirtilmiştir.

Belirtilen gerekçelerle dava konusu işlem hukuka uygun bulunarak davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesi kararının özeti: ... Bölge İdare Mahkemesi ...İdari Dava Dairesi'nce; istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğu ve davacı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını sağlayacak nitelikte görülmediği belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

TEMYİZ EDENİN İDDİALARI: Davacı tarafından, uyuşmazlığa konu Kurul kararı alınmadan önce savunmasının istenildiği, savunma yazısında pay piyasasında gerçekleştirilen işlemlerin üçüncü kişi tarafından yapıldığı, konuyla ilgili herhangi bir bilgisinin bulunmadığının belirtildiği, üçüncü kişinin 08/02/2019 tarihli tutanak ile ifadesinin alındığı ve pay piyasalarında gerçekleştirilen tüm işlemlerin tarafınca gerçekleştirildiği hususunun ikrar edildiği, temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararının hukuka aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

KARŞI TARAFIN SAVUNMASI: Davalı idare tarafından, dava konusu işlem ile temyiz edilen Bölge İdare Mahkemesi kararının hukuka uygun olduğu belirtilerek istemin reddi gerektiği savunulmuştur.

DANIŞTAY TETKİK HÂKİMİ ...'IN DÜŞÜNCESİ: Temyiz isteminin kabulü ile Bölge İdare Mahkemesi kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onüçüncü Dairesi'nce, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

İNCELEME VE GEREKÇE:

ESAS YÖNÜNDEN:

MADDİ OLAY:

Davacı tarafından inceleme döneminde ... pay piyasasında gerçekleştirilen işlemlerin Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği'nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (ç) ve (f) bentlerine aykırılık oluşturduğundan bahisle 6362 sayılı Kanun'un 104. maddesi uyarınca elde edilen net menfaat tutarının iki katı olan 864.583,00-TL idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

Bunun üzerine davacı tarafından söz konusu idari para cezası uygulanmasına ilişkin Kurul kararının iptali istemiyle bakılan dava açılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT:
Türkiye Cumhuriyeti Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."; 38. maddesinin yedinci fıkrasında, "Ceza sorumluluğu şahsidir.

" kuralları yer almıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 20. maddesinin birinci fıkrasında, "Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz." kuralı yer almıştır.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 104. maddesinde, "Makul bir ekonomik veya finansal gerekçeyle açıklanamayan, borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasaların güven, açıklık ve istikrar içinde çalışmasını bozacak nitelikteki eylem ve işlemler, bir suç oluşturmadığı takdirde, piyasa bozucu nitelikte eylem sayılır. Kurulca belirlenen piyasa bozucu eylemleri gerçekleştiren kişilere Kurul tarafından yirmi bin Türk Lirasından beş yüz bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Ancak, bu suretle menfaat temin edilmiş olması hâlinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaatin iki katından az olamaz." kuralına yer verilmiştir.

IV-104.1 sayılı Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği'nin 5. maddesinde, "(1) Tek başına ya da birlikte hareket eden kişiler tarafından borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasalarda gerçekleştirilen, sermaye piyasası araçlarının fiyatları, fiyat değişimleri, işlem hacimleri, işlem miktarları, işlem oranları, emir miktarları, emir oranları, emir iptal miktarları, emir iptal oranları veya emir gerçekleşme oranları gibi sermaye piyasalarının işleyişi veya sermaye piyasası araçlarının fiyatlarının belirlenmesiyle ilgili veriler dikkate alındığında önemli veya etkili kabul edilebilecek nitelikte;

a) Alım veya satım yapılması, hesap hareketi gerçekleştirilmesi, emir verilmesi, emir iptali veya emir değiştirilmesi,

b) Farklı fiyat kademelerine emir iletilmesi,

(...)

ç) Kendinden kendine veya karşılıklı işlemler gerçekleştirilmesi,

(...)

f) Fiyat yükseltici, fiyat düşürücü veya fiyatı sabit tutmaya yönelik işlemler yapılması,

(...)

ve benzeri işlemler yapılması suretiyle borsa ve teşkilatlanmış diğer piyasaların güven, açıklık ve istikrar içinde çalışmasını bozan ya da sermaye piyasası araçlarının fiyatları, fiyat değişimleri, arz ve talepleri hakkında yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandıran veya adil ve dürüst işlem yapılmasını, piyasanın rekabetçi bir ortamda işleyişini ya da fiyatın doğru ve dürüst bir şekilde oluşmasını zorlaştıran ya da engelleyen fiil ve davranışlar piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilir." kuralına yer verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Aktarılan mevzuatın değerlendirilmesinden, herkesin adil yargılanma hakkına sahip, suç ve cezaların ise şahsi olduğu, tek başına veya birlikte hareket etmek suretiyle sermaye piyasasının işleyişini veya sermaye piyasası verilerini bozacak nitelikte ve makul finansal ve ekonomik gerekçelerle açıklanamayan işlemler gerçekleştirenlerin idari para cezasıyla cezalandırılacakları anlaşılmaktadır.

Hukuk devletinde bir kimsenin başkalarının fiillerinden sorumlu tutulması kanunda öngörülen çok istisnai hâller dışında kabul edilemez. Çağdaş hukuk sistemleri bireyin özerkliğini esas alarak ona haklar bahşetmekte ve sorumluluklar yüklemektedir. Bir kimsenin hukuken ve fiilen davranışlarını kontrol etme gücünü ve yükümlülüğünü haiz olmadığı başka bir bireyin fiillerinden dolayı kamu otoritelerinin yaptırımına maruz kalması bireysel özerklik düşüncesiyle bağdaşmamaktadır (AYM, B. No: 2020/8510, 20/3/2024, §15).

Ceza sorumluluğunun şahsiliği ceza hukukunun temel kurallarındandır. Cezaların şahsiliğinden amaç, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmamasıdır. Başka bir anlatımla bir kimsenin başkasının fiilinden sorumlu tutulmamasıdır. Anayasa'nın 38. maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayrım yapılmadığından idari para cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tabidir (AYM, E:2012/93, K:2013/8, 10/1/2013).

Bu kapsamda, suç ve cezaların şahsiliği ilkesi uyarınca Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği'nin 5. maddesi uyarınca uygulanacak idari para cezasının, anılan maddedeki piyasa bozucu eylem ve işlemleri gerçekleştiren kişiler şüpheden uzak bir şekilde tespit edilerek bu kişilere uygulanması gerekmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, davacı tarafından inceleme döneminde pay piyasasında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin yapılan inceleme kapsamında davacının savunmasının istenildiği, davacının savunma yazısında, hesabı üzerinden yapılan işlemlerin üçüncü kişi tarafından yapıldığı, konuyla ilgili olarak kendisinin herhangi bir bilgisinin bulunmadığını iddia ettiği, bunun üzerine davalı idarece üçüncü kişiden bilgi talep edildiği ancak ulaşılamadığı, üçüncü kişi ile davacı arasındaki para transferlerine yönelik yapılan araştırmada herhangi bir para transferinin tespit edilemediği, dolayısıyla pay piyasasında davacının hesabından gerçekleştirilen işlemlerin üçüncü kişi tarafından yapıldığına ve davacının konu hakkında hiçbir bilgisi bulunmadığına ilişkin iddiaların hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde kanıtlanamadığından bahisle davacı hakkında idari para cezası uygulanmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

Her ne kadar piyasa bozucu eylemlerin davacı tarafından gerçekleştirildiğinden bahisle uyuşmazlığa konu Kurul kararı tesis edilmiş ise de 08/02/2019 tarihli tutanak ile başka bir pay piyasasındaki soruşturma kapsamında davalı idarece üçüncü kişinin ifadesinin alındığı, üçüncü kişinin bu kapsamdaki "Borsa ... A.Ş. pay piyasalarında ...'in hesaplarından gerçekleştirilen işlemler ve iletilen/iptal edilen/değiştirilen emirler tarafınızca mı gerçekleştirilmiştir" şeklindeki soruya "Borsa ... A.Ş. pay piyasalarında...'in hesaplarından gerçekleştirilen tüm işlemler ve iletilen/iptal edilen/değiştirilen emirler tarafımca gerçekleştirilmiştir" yönünde beyanda bulunduğu, dolayısıyla davacının iddialarının üçüncü kişi tarafından kabul edildiği anlaşıldığından, Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği'nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (ç) ve (f) bentlerinin davacı tarafından ihlal edilmediği ve bu nedenle suç ve cezaların şahsiliği ilkesi uyarınca davacıya idari para cezası verilmesine ilişkin Kurul kararında hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu itibarla, davanın reddi yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU :

Açıklanan nedenlerle;

1. Davacının temyiz isteminin kabulüne;

2. Davanın yukarıda özetlenen gerekçeyle reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddi yolundaki temyize konu ... Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesi'nin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararının 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesi uyarınca BOZULMASINA,
3. Yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın ... Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesi'ne gönderilmesine, 04/07/2024 tarihinde kesin olarak oyçokluğuyla karar verildi.

(X) KARŞI OY :

Temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, temyiz isteminin reddi ile Bölge İdare Mahkemesi kararının onanması gerektiği oyuyla karara katılmıyorum.